

Nr 402

Av herrar **Öhman** och **Norling**, om avgivande av en neutralitetsförsäkran från Sveriges sida, m. m.

Genèvekonferensen sommaren 1955 mellan regeringscheferna i Förenta staterna, Sovjetunionen, England och Frankrike blev ett löftesrikt bidrag till avspänning och normalisering av relationerna mellan stormakterna. De fyra regeringschefernas deklaration i Genève om fredlig samlevnad och direktiven till utrikesministrarna angående lösandet av viktiga internationella frågor hälsades med entusiasm av alla folk.

Den avspänning som Genèvekonferensen inledde har emellertid inte ännu lett till sådana praktiska resultat att faran för ett nytt världskrig kan anses avvärd. Mötet med de fyra stormakternas utrikesministrar i oktober förra året visade att många svåra problem ännu är olösta. Särskilt den tyska frågan visade sig svårlöst, och det enda synliga resultatet av utrikesministermötet blev överenskommelse om att sammanträffa på nytt under år 1956.

När detta möte skall hållas har ännu inte meddelats. Ingenting tyder heller på att läget mognat för en demokratisk lösning av Tysklands enande. Genom Tyska förbundsrepublikens upprustning och anslutning till Atlantpakten kan Tyskland inte enas, och den allmänna meningen är att Europas folk för överskådlig tid måste räkna med två tyska stater. Detta läge innebär allvarliga faror för freden, faror som ter sig så mycket mer hotande som de revanschlystna nazistiska kretsarna rehabiliteras i Tyska förbundsrepubliken och insättes på ledande poster i den nya Wehrmacht och i statsapparaten.

Denna utveckling har medfört, att en rad stater i Europa, Sovjetunionen, Folkrepubliken Albanien, Folkrepubliken Bulgarien, Ungerska folkrepubliken, Tyska demokratiska republiken, Polska folkrepubliken, Rumänska folkrepubliken och Tjeckoslovakiska republiken, har ingått fördrag om vänskap, samarbete och ömsesidigt bistånd. I ingressen till fördraget heter det: att

»... de fördragsslutande parterna ånyo, bekräftande sin strävan efter att upprätta ett kollektivt säkerhetssystem i Europa, grundat på alla europeiska staters deltagande, oavsett deras samhälls- och statsskick, vilket skulle göra det möjligt att förena deras ansträngningar för att trygga freden i Europa, med hänsyn därjämte till det läge som uppstått i Europa till följd av ratificeringen av Parisavtalen, vilka förutser bildandet av en ny militärgrupp i form av »Västeuropeiska unionen» med deltagande av ett remilitariserat Västtyskland samt dess inlemmande i nordatlantblocket, vilket ökar faran för ett nytt krig och skapar hot mot de fredsvänliga staternas nationella säkerhet,

övertygade om att Europas fredsvänliga stater under dessa förhållanden

måste vidtaga erforderliga åtgärder för att trygga sin säkerhet och för att vidmakthålla freden i Europa,

vägleda av syftmålen och principerna i Förenta nationernas stadga,

i syfte att ytterligare stärka och utveckla vänskapen, samarbetet och det ömsesidiga biståndet i överensstämmelse med principerna om respekt för staternas oavhängighet och suveränitet samt icke-inblandning i deras inre angelägenheter,

har beslutat ingå detta fördrag om vänskap, samarbete och ömsesidigt bistånd . . . »

I fördragets artikel 5 stadgas att de fördragsslutande parterna »har överenskommit om att bilda ett förenat överkommando» för sina väpnade styrkor i avsikt att värna freden.

Den svenska regeringen har med hänvisning till vårt lands alliansfrihet och traditionella neutralitet avböjt deltagande i detta fördrag liksom den också avböjt anslutning till Atlantpakten.

Då våra grannländer Norge och Danmark liksom Tyska förbundsrepubliken är anslutna till Atlantpakten, har Sveriges utrikespolitiska och strategiska läge försämrats, och utsikterna att kunna hålla landet utanför ett eventuellt kommande stormaktskrig ter sig svårare än under första och andra världskriget.

Vi anser det därför nödvändigt att regering och riksdag ingående undersöker vilka åtgärder som kan vidtagas för att skapa största möjliga säkerhet i händelse av krig. Vi, liksom den överväldigande folkmajoriteten i vårt land, önskar att Sverige skall upprätthålla alliansfrihet under fredstid och neutralitet vid krigsfall.

Vi anser att neutralitetspolitik i nuvarande världsläge har stor betydelse för fredens upprätthållande. Ett bälte av neutrala stater i Europa mellan de båda maktblocken skulle bli en fredsfaktor av oskattbart värde, inte minst för att »minska friktionsytorna», som utrikesminister Östen Undén vid skilda tillfällen har framhållit.

Neutralitetspolitiken som ett led i strävandena att skapa fred och trygghet åt folken har fått starkare aktualitet än tidigare genom det österrikiska statsfördraget, som garanterar landets neutrala ställning. I anslutning till fredsuppgörelsen med Österrike förklarade stormakterna sin beredvillighet att garantera neutraliteten. Sålunda förklarade Sovjetunionens regeringschef, N. A. Bulganin, i sin rapport inför Högsta sovjet den 4 augusti 1955 följande:

»På Genèvekonferensen ställde vi en fråga som håller på att bli alltmer aktuell — frågan om de fyra makternas stöd åt de stater, som skulle önska genomföra en politik som går ut på neutralitet och icke-deltagande i militära block och koalitioner. Det är känt, att rörelsen för att genomföra en neutralitetspolitik förstärkes alltmer i en del av Europas samt Nära och Mellersta österns stater. En sådan strävan är fullt förståelig, eftersom det från det förgångna är känt, att de länder, som genomfört en neutralitetspolitik, har tryggt säkerheten för sina folk och spelat en positiv roll. Vi förklarade i Genève, att om några stater, som önskar upprätthålla neutralitet, skulle ställa frågan om garanti för sin säkerhet och territoriella integritet,

tet, så skulle Sovjetunionen vara beredd att tillsammans med andra makter delta i sådana garantier.

Som bekant har Sovjetunionen redan gjort ett sådant förslag beträffande Österrike, varvid det vid konferensen mellan de fyra makternas utrikesministrar i Wien i princip nåddes samförstånd om att Sovjetunionens, Förenta staternas, Englands och Frankrikes regeringar skall respektera Österrikes neutralitet.»

I anslutning till denna deklaration, om vilken principiell enighet tycks råda mellan Genèvekonferensens fyra stormakter, antogs i Österrike den 26 oktober 1955 en särskild neutralitetslag i vilken det stadgas:

»I syfte att hävda sin varaktiga oavhängighet utåt och sitt territoriums okränkbarhet förklarar Österrike av fri vilja sin ständiga neutralitet. Österrike kommer att med alla till buds stående medel upprätthålla och försvara denna.

För att säkerställa dessa syften avböjer Österrike för all framtid att ingå några militära allianser och kommer icke att tillåta främmande stater att upprätta militära stödjepunkter på österrikiskt territorium.»

Denna lag, som samtidigt är en högtidlig försäkran om landets neutralitet, är förebildlig för Sverige. I snart 150 år har vårt land genomfört sin neutralitetspolitik. Att denna haft en mycket stor betydelse för den långvariga fred vårt folk fått åtnjuta kan inte bestridas. Då nu förutsättningar tycks föreligga för vårt land att erhålla garantier för att neutraliteten blir respekterad i händelse av krig, anser vi att regering och riksdag bör ta ett initiativ i denna riktning. Vi förordar sålunda att Sveriges riksdag antager en deklaration i vilken landet förklarar sin vilja till ständig neutralitet och att hänvändelse göres till stormakterna och samtliga grannländer om att denna deklaration garanteras och respekteras.

Med hänvisning till ovanstående föreslås,

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att en neutralitetsförsäkran av följande innehåll avgives:

»Sverige förklarar härmed sin ständiga neutralitet, inom ramen för de åtaganden landet iklätt sig genom medlemskapet i Förenta Nationerna;

Sverige kommer att till det yttersta försvara sin neutralitet och med insättandet av hela sin försvarskraft göra allt för att hindra varje försök till kränkning av den territoriella integriteten;

Sverige förpliktar sig att i händelse av krig iakttaga absolut opartiskhet och strikt iakttaga vedertagna internationella rättsnormer för neutrala stater;

Sverige kommer inte att ingå i militära allianser och inte tillåta främmande stater att upprätta militära stödjepunkter på svenskt territorium»; samt

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär, att förhandlingar upptas med Sovjetunionen, Förenta staterna, England, Frankrike, Polen, Tyska demokratiska republiken,

Tyska förbundsrepubliken, Norge, Danmark och Finland om att de garanterar och respekterar den svenska neutraliteten.

Stockholm i januari 1956

Gunnar Öhman

Anton Norling

Nr 403

Av herrar **Öhman** och **Norling**, *i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om vissa anslag under fjärde huvudtiteln.*

(Lika lydande med motion nr 485 i Andra kammaren.)

Stockholm i januari 1956

Gunnar Öhman

Anton Norling

Nr 404

Av herr **Jansson**, **Axel**, m. fl., *i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om vissa anslag under fjärde huvudtiteln.*

(Lika lydande med motion nr 483 i Andra kammaren)

Stockholm den 26 januari 1956

Axel Jansson

Karl H. Andersson

Edvin Thun